

Η ασκητική μέθοδος στην Ορθοδοξία και οι Οικουμενικοί Διάλογοι (μέρος 3ο)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη](#)

Η άσκηση δεν περιφρονεί το σώμα.

«Η αληθινή άσκηση καμμία σχέση δεν έχει προς την πλατωνική η μανιχαϊκή περιφρόνηση της ύλης η του σώματος. Οι Χριστιανοί ασκητές ασκούνται, όχι διότι περιφρονούν το σώμα, αλλά διότι θέλουν να το καταστήσουν πειθήνιο όργανο της ψυχής. Κατά τον μζ' (47ο) Ιερό Κανόνα του Μεγάλου Βασιλείου, οι βδελυσσόμενοι (όσοι περιφρονούν με μίσος) τον γάμο, αποστρεφόμενοι τον οίνο και την κτίση του Θεού, μεμιασμένα (μολυσμένα) είναι λέγοντες, δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτοί στην Εκκλησία χωρίς να βαπτισθούν. Ας μην ισχυρίζονται δε ότι έχουν βαπτισθεί στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, εφ' όσον θεωρούν τον Θεό ποιητή του κακού και καθίστανται εφάμιλλοι προς τον Μαρκίωνα και τους λοιπούς αιρετικούς[1]...».

Η άσκηση έχει εσχατολογικό χαρακτήρα.

«Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί εκτός των άλλων και ως Εκκλησία ασκήσεως. Αυτό μαρτυρούν οι πολλές και μακρές περίοδοι νηστείας, οι μακρές ακολουθίες και η κατ' αυτές ορθοστασία (τα παλαιά στασίδια δεν έδιναν, ως γνωστόν, την δυνατότητα αναπαυτικού καθίσματος), τα αυστηρά επιτίμια προς τους αμαρτάνοντας, ο σεβασμός των κοσμικών προς τους

αυστηρούς μοναχούς και ασκητές, οι αγρυπνίες, οι με ταλαιπωρία οδοιπορίες και ταξίδια προς ιερούς τόπους (προσκυνήματα) κ.τ.ο.

Είναι αδιανόητο για ένα δυτικό Χριστιανό να νηστεύσει η να μείνει στην Εκκλησία τρεις η πέντε ώρες, όπως μένουμε οι Ορθόδοξοι κατά τις μακρές ακολουθίες και ιδίως της Μεγάλης Εβδομάδος. Είναι αντιθέτως σύνηθες στους αιρετικούς Διαμαρτυρομένους (προτεστάντες) να κοινωνούν, αφού προηγουμένως έχουν φάει το πλούσιο πρωϊνό τους. Οι αιρετικοί παπικοί κατήργησαν τελευταίως στην Αμερική και αυτή την σκιώδη νηστεία της Παρασκευής.

Το θαυμαστό σ'αυτά είναι ότι το ασκητικό πνεύμα της Εκκλησίας μας συνδυάζεται με το εσχατολογικό πνεύμα της προγεύσεως της χαράς της Βασιλείας του Θεού, της Αναστάσεως και της αγάπης. Η άσκηση των Ορθοδόξων είναι χαροποιός άσκηση, όπως και το πένθος μας είναι χαροποιό πένθος[2]...».

Είναι δυνατός ο συγχρονισμός της ασκήσεως;

«Πράγματι ο ασκητισμός είναι κάτι το ακατανόητο για τον σύγχρονο άνθρωπο, του οποίου η συνείδηση έχει εκκοσμικευθεί από την επίδραση της αθέου κουλτούρας, μέσα στην οποία ζει. Τα ιδεώδη της κουλτούρας αυτής είναι η επιτυχία, η ευημερία, η απόλαυση, το σεξ, η αυτάρκεια. Η συναίσθηση της αμαρτίας έχει επίσης σχεδόν χαθεί. Αμαρτία δεν είναι πλέον η παράβαση του ηθικού νόμου, αλλά η μη παράβασή του, όταν εμποδίζεται απ' αυτόν ο άνθρωπος να ικανοποιήσει τις μη ικανοποιηθείσες απωθημένες ορέξεις του. Αυτό διδάσκει ο Φρόϋντ και επί της αρχής αυτής θεμελιώνεται η φροϋδική ψυχανάλυση και το στυλ της ζωής, που διαμορφώνεται από αυτήν...

Μέσα σ' ένα στο σύνολό του παράλογο και μηδενιστικό κόσμο τι νόημα μπορεί να έχει η άσκηση; Πολλοί θεολόγοι στο εξωτερικό απάντησαν ότι η Εκκλησία οφείλει να κενωθεί, να χάσει τον εαυτό της, για να κερδίσει τον κόσμο. Έτσι, κήρυξαν ότι ο Θεός πέθανε («θεολογία του θανάτου του Θεού»), η Ανάσταση του Χριστού δεν είναι ιστορικό γεγονός και ότι το Ευαγγέλιο δεν έχει σταθερές ηθικές απαιτήσεις (περιπτωσιακή ηθική). Αλλά, αυτό δεν είναι κένωση, είναι πτώση και μεταβολή της Εκκλησίας σε κόσμο. Είναι συσχηματισμός με τον κόσμο. Εάν η Εκκλησία έπαυε να είναι ασκητική, θα πρόδιδε τον Κύριό της, ο Οποίος έτσι την θέλησε, θα πρόδιδε επίσης τον άνθρωπο, διότι χωρίς την άσκηση είναι αδύνατη η θέωσή του...». Επομένως, δεν πρέπει να παρουσιάζουμε ένα εύκολο χριστιανισμό, αποστερημένο του ασκητικού χαρακτήρα, για να κερδίσουμε τους συγχρόνους ανθρώπους και μάλιστα τους νέους.

«Αλλά, υπάρχει, και το δεύτερο ερώτημα:

Είναι επιτρεπτός ο συγχρονισμός και η προσαρμογή της ασκήσεως στις ανάγκες και την ψυχοσωματική κατάσταση και αντοχή του συγχρόνου ανθρώπου;

Είναι γνωστό ότι η ανθεκτικότητα του ανθρώπου στον πόνο, τις στέρσεις, τις σκληραγωγίες έχει σήμερα αισθητώς μειωθεί παρά η ίσως και λόγω της υπό της ιατρικής παρατάσεως της ζωής. Οι συνθήκες διαβιώσεως (ο θόρυβος των μεγαλουπόλεων, οι ταχύτητες των συγκοινωνιακών μέσων, ο ταχύς ρυθμός της ζωής, η ανασφάλεια και ο φόβος) κάνουν τον άνθρωπο υπερευαίσθητο, νευρικό, ετοιμόρροπο. Λόγοι ποιμαντικής διακρίσεως και φιλανθρωπίας επιτρέπουν και ίσως επιβάλλουν κάποια προσαρμογή της ασκήσεως, υπό τον όρο ότι η άσκηση δεν θα καταντήσει ένα είδος καταπραϋντικού, αλλά θα διατηρήσει τον χαρακτήρα της στέρσεως, του αγώνος, της αποταγής του ιδίου θελήματος και της θυσίας...».

Η αγωγή της ασκήσεως

«Υπάρχει τέλος το ερώτημα της αγωγής της ασκήσεως. Πως δηλ. ο πιστός θα μάθει να ασκείται.

Η καλύτερη αγωγή ασκήσεως είναι η ένταξη του πιστού στην ζωή και την λατρεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Η Εκκλησία παιδαγωγεί τα τέκνα της με σοφία και στοργή στην άσκηση. Οι εντός του λειτουργικού έτους σοφώς κατανεμημένες νηστείες, οι κατανυκτικές ακολουθίες, όπως τα Μεγάλα Απόδειπνα, οι Χαιρετισμοί, οι ενδιαμέσως των νηστειών πανευφρόσυνες εορτές (της Ορθοδοξίας, της Σταυροπροσκυνήσεως, του Ευαγγελισμού κ.λπ.), εμπνέουν, διευκολύνουν και στηρίζουν τον ασκούμενο Χριστιανό.

Το πρόβλημα είναι πως όλα αυτά θα διοχετευθούν ποιμαντικώς στον λαό. Παλαιότερα, σχολείο της ασκήσεως ήταν η ορθόδοξη χριστιανική οικογένεια. Εκεί μάθαινε το παιδί την νηστεία, την εγκράτεια, τις καλές και άγιες παραδόσεις της Εκκλησίας και γι' αυτό μπορούσε, όταν έφθανε η ηλικία της εξάψεως των παθών, να συγκροτείται και να εγκρατεύεται.

Σήμερα που η οικογένεια εν πολλοίς δεν είναι χριστιανική, πρέπει να διδάσκουμε συστηματικώς τις άγιες αυτές παραδόσεις της Εκκλησίας στα Κατηχητικά Σχολεία, στα κηρύγματα και σε κάθε ποιμαντική ευκαιρία.

Στην εποχή αυτή της αποστασίας, του θρησκευτικού συγκρητισμού και της συγχύσεως, εμείς ας κηρύξουμε με ταπεινοφροσύνη και πίστη το κήρυγμα της εν μετάνοια, εγκρατεία και ασκήσει επιστροφής στον Πατέρα και Πλάστη μας.

Η αναβίωση στην Εκκλησία του ασκητικού ιδεώδους θα αποτελέσει το σπουδαιότερο μέσο, αλλά και καρπό της εν Αγίω Πνεύματι ανακαινίσεώς της. Θα δώσει, επίσης, νέα ώθηση και δραστηριοποίηση στο ποιμαντικό και Ιεραποστολικό της έργο, το οποίο μπορούν να αναλάβουν μόνο άνθρωποι αυταπαρνήσεως και θυσίας.

Είναι χαρακτηριστικό το κατανυκτικό στιχηρό του εσπερινού της Κυριακής της Τυρινής, το οποίο συνοψίζει την ορθόδοξη θεολογία της ασκήσεως: «Τον της Νηστείας καιρόν, φαιδρώς απαρξώμεθα, προς αγώνας πνευματικούς εαυτούς υποβάλλοντες• αγνίσωμεν την ψυχήν, την σάρκα καθάρωμεν· νηστεύσωμεν ώσπερ εν ταις βρώμασιν εκ παντός πάθους, τας αρετάς τρυφώντες του πνεύματος• εν αις διατελούντες πόθω, αξιωθείημεν πάντες, κατιδείν το πάνσεπτον Πάθος Χριστού του Θεού, και το Άγιον Πάσχα, πνευματικώς εναγαλλιώμενοι». Δηλ. ας αρχίσουμε με ευχαρίστηση και πνευματική χαρά τον καιρό της νηστείας της αγίας Τεσσαρακοστής πριν από το Πάσχα, αφού υποβάλλουμε τους εαυτούς μας σε πνευματικούς αγώνες. Ας αγνίσουμε από τους ρύπους της αμαρτίας την ψυχή μας ο καθένας και ας καθαρίσουμε, επίσης, και το σώμα μας. Ας νηστεύσουμε από κάθε πάθος, όπως νηστεύουμε από τα υλικά φαγητά και ποτά, αφού ευχαρίστως μετέχουμε καθαρτικά στις αρετές του Αγίου Πνεύματος. Μέσα σ' αυτές τις αρετές, αφού διατελέσουμε και εντρυφήσουμε με θείο πόθο και έρωτα θεϊκό, μακάρι να αξιωθούμε όλοι να δούμε, να φθάσουμε, να μετάσχουμε στο πάνσεπτο Πάθος Χριστού του Θεού και στο Άγιο Πάσχα, έχοντας χαρά και αγαλλίαση και ευφροσύνη πνευματικώς».

Σκοπός συγγραφής

Ζητούμε συγγνώμη, διότι δεν πρωτοτυπούμε στο θεολογικό αυτό δοκίμιο, δεν γράφουμε κάτι το εντυπωσιακό, φαινομενικό, για να κολακεύσουμε εγωιστικά τους αναγνώστες μας. Σκοπός μας είναι, πρώτον, να ξυπνήσουμε πνευματικώς πρώτα εμείς, που γράφουμε όλ'αυτά, και να ακολουθούμε ταπεινώς, υϊκώς και ευσεβάστως την Αγία Γραφή, την Ορθόδοξη Παράδοση, τους αγίους Προφήτες, Αποστόλους, Μάρτυρες, Δικαίους, Μοναχούς, Ομολογητές, όλους δηλ. τους αγίους Πατέρες και τις Τοπικές και τις εννέα Άγιες και Οικουμενικές Συνόδους της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

Δεύτερον, γράφουμε όλ'αυτά, για να ευαγγελισθούμε την ειρήνη, την αλήθεια, την

αγάπη και την ελευθερία του Αγίου Τριαδικού Θεού σε όσους καλοπροαιρέτως ποθούν και αναζητούν την πραγματική αλήθεια και ενότητα εν Χριστώ και εν τη Εκκλησία.

[1] νγ Ἁγίων Αποστόλων και ιγ ΣΤ

[2] ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΙΝΑΪΤΗΣ, Κλίμαξ, Λόγος ζ (7ος), εκδ. Ι. Μ. Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής 1999, σσ. 140-156.

Πρωτοπρεσβ. π. Άγγελος Αγγελακόπουλος εφημ. Ι. Ν. Αγίας Παρασκευής Νέας Καλλιπόλεως Πειραιώς

Η ασκητική μέθοδος στην Ορθοδοξία και οι Οικουμενικοί Διάλογοι (μέρος 1ο)

Η ασκητική μέθοδος στην Ορθοδοξία και οι Οικουμενικοί Διάλογοι (μέρος 2ο)

Πηγή: impantokratoros.gr